

THỰC TRẠNG VÀ MỘT SỐ GIẢI PHÁP KHÔI PHỤC, BẢO TỒN VÀ PHÁT HUY GIÁ TRỊ CÁC LỄ HỘI TRUYỀN THỐNG GẮN VỚI PHÁT TRIỂN DU LỊCH Ở THÀNH PHỐ ĐỒNG HỚI

PHAN XUÂN LUẬT

Lễ hội là một hình thức sinh hoạt văn hóa cộng đồng tiêu biểu của nhiều dân tộc ở Việt Nam nói chung, ở Quảng Bình và Đồng Hới nói riêng. Đồng thời cũng là tấm gương phản chiếu đời sống văn hóa của từng vùng đất. Trong tiến trình lịch sử, Đồng Hới có quá trình hình thành và phát triển lâu đời. Những cộng đồng dân cư sinh sống từ thời tiền sử và khởi dựng những trang sử vẻ vang của mình qua hàng vạn năm; các giá trị văn hóa vật chất và tinh thần cũng được trao truyền qua nhiều thế hệ. Lễ hội văn hóa truyền thống trên địa bàn thành phố Đồng Hới cũng như mảnh đất và con người nơi đây đã cùng nhau trải qua nhiều biến thiên thăng trầm của lịch sử. Có thời gian, do thiên tai, địch họa, nhiều lễ hội bị quên lãng nhưng khi có điều kiện, người dân, chính quyền địa phương lại cùng nhau khôi phục lễ hội, cố giữ mạch nguồn nối giữa hiện tại, quá khứ và tương lai, giúp cho các thế hệ người dân Đồng Hới hiểu biết thêm về văn hóa nguồn cội, về tín ngưỡng dân gian và những nét đẹp văn hóa truyền thống của quê hương. Cũng như bao vùng quê khác, lễ hội ở thành phố Đồng Hới có vai trò quan trọng trong đời sống cộng đồng và đặc biệt là trong phát triển du lịch.

1. Thực trạng công tác khôi phục, bảo tồn và phát huy giá trị các lễ hội văn hóa truyền thống gắn với phát triển du lịch thành phố Đồng Hới

Thành phố Đồng Hới có nhiều tiềm năng để phát triển du lịch với nhiều loại hình hấp

dẫn. Nghị quyết Đại hội Đảng bộ thành phố lần thứ XX đã khẳng định “*Phát triển ngành du lịch trở thành ngành kinh tế mũi nhọn, tạo bước đột phá trong phát triển kinh tế thành phố; tập trung khai thác các loại hình du lịch: du lịch sinh thái, nghỉ dưỡng, vui chơi, giải trí, tắm biển; du lịch văn hóa, lễ hội, tham quan di tích lịch sử, mua sắm, ẩm thực. Khôi phục, phát triển, nâng cao chất lượng quy mô tổ chức các lễ hội truyền thống, Tuần Văn hóa - Du lịch hàng năm tạo nét đẹp văn hóa để thu hút khách du lịch...*”

Trong những năm qua, thành phố Đồng Hới đã quan tâm và có nhiều giải pháp để khôi phục và phát huy các giá trị của các lễ hội văn hóa truyền thống, đặc biệt gắn với các hoạt động Tuần Văn hóa - Du lịch hàng năm. Các nội dung cơ bản, cốt lõi của lễ hội được bảo tồn, khôi phục; một số nội dung không phù hợp với đời sống hiện nay được lược bỏ. Chú trọng kết hợp lồng ghép các lễ hội truyền thống với các nội dung lễ hội hiện đại để làm phong phú hơn phần hội nhưng vẫn giữ được cái hồn, cốt cách của lễ hội truyền thống. Các lễ hội truyền thống đã gắn với phát triển du lịch, thu hút được sự tham gia đông đảo của các tầng lớp nhân dân và du khách đến tham quan du lịch tại Đồng Hới. Tuy nhiên, việc khôi phục, bảo tồn, nhất là phát huy giá trị các lễ hội vào khai thác du lịch còn nhiều hạn chế. Các lễ hội truyền thống đều có sự thay đổi so với trước, thời gian lễ hội bị rút ngắn, không gian tự nhiên của lễ hội bị thu hẹp, một số lễ hội đã bị

mai một cả phần lễ và phần hội. Tính cổ kết cộng đồng trong lễ hội ngày nay không còn cao như trước, bởi các phần lễ liên quan đến đời sống tâm linh, tín ngưỡng của người dân không còn giữ được. Chẳng hạn như “Lễ hội Bơi trâu” ngày nay thiên về hoạt động thi đấu của các trâu, số lần đua ăn giải đã có nhiều thay đổi; các phần lễ như lễ trình mũ, buông phao, điếm nhần, siêu độ không còn nữa, có chăng cũng chỉ có phần lễ trình mũ ở cửa sông đơn giản vào buổi chiều trước ngày thi đấu. Hay “Lễ hội Bài chòi”, trước đây phần lễ thường tổ chức lễ cầu may, cầu yên, cầu cho một năm mới gặp nhiều điều an lành, mùa màng bội thu, làng xóm trù phú. Ngày nay chỉ còn phần hội, phần lễ đã gần như không còn. Do đó tính linh thiêng và yếu tố tâm linh của lễ hội cũng bị mất dần. Ở một số lễ hội, phần hội cũng bị mai một hoặc thay đổi như “Lễ hội Xuống đồng” trước đây, phần hội thường tổ chức thi cây. Ngày nay, lễ hội này hầu như không còn tổ chức phần hội nữa, không còn không khí vui tươi, sôi nổi, hào hứng của việc thi cây.

Trong tổ chức lễ hội chưa khai thác hết tiềm năng và những giá trị, bản sắc văn hóa của từng địa phương (dân ca, dân nhạc, dân vũ và các loại hình trò chơi dân gian, các tích điển gắn với lễ hội), do vậy phần hội vẫn còn đơn điệu, thiếu sự đổi mới, kém hấp dẫn, chưa có sự gắn kết thực sự giữa lễ hội và du lịch. Mặc dù đã có nhiều cố gắng đẩy mạnh xã hội hóa hoạt động lễ hội song vẫn còn đang mang tính áp đặt, hành chính hóa lễ hội. Vì vậy, việc huy động nguồn lực chưa sâu rộng trong mọi tầng lớp nhân dân và các tổ chức xã hội trong toàn thành phố tham gia. Nguồn kinh phí đầu tư cho việc khôi phục, bảo tồn các lễ hội, các di tích lịch sử, đình làng, miếu thờ... còn hạn chế, chưa tạo được sự gắn kết giữa văn hóa phi vật thể và văn hóa vật thể.

2. Một số giải pháp khôi phục, bảo tồn và phát huy giá trị các lễ hội truyền thống gắn với phát triển du lịch thành phố Đồng

Hỏi

2.1. Nhóm giải pháp về truyền thông, giáo dục nâng cao nhận thức, quảng bá về lễ hội

Để thực hiện tốt vai trò lãnh đạo của các cấp ủy Đảng, sự quản lý của các cấp chính quyền trong quản lý các lễ hội văn hóa truyền thống trên địa bàn đòi hỏi mỗi một cán bộ, đảng viên, công chức cần phải nhận thức đầy đủ vai trò của lễ hội trong đời sống cộng đồng dân cư, trong phát triển kinh tế - xã hội của địa phương. Đặc biệt những cán bộ công chức hoạt động trên lĩnh vực này phải nắm vững các chủ trương, chính sách của Đảng, các văn bản pháp luật của Nhà nước, về công tác quản lý, tổ chức lễ hội. Ngoài ra, phải thực sự am hiểu các lễ hội ở địa phương thì mới có khả năng tham mưu cho các cấp ủy đảng, chính quyền các cấp trong việc lãnh đạo, quản lý và tổ chức thực hiện tốt các lễ hội. Để làm tốt việc này, trước hết thành phố phải thường xuyên tổ chức các buổi tập huấn phổ biến, tuyên truyền nội dung Luật Di sản văn hóa và các văn bản liên quan cho các đối tượng công chức, viên chức, cán bộ quản lý trong lĩnh vực di sản văn hóa và những hạt nhân trực tiếp tham gia tổ chức các hoạt động văn hóa từ thành phố đến các xã, phường trên địa bàn thành phố. Thường xuyên cập nhật, tập huấn các văn bản mới để công chức, viên chức hoạt động trong lĩnh vực này nắm bắt đầy đủ các thông tin, nội dung, các chủ trương, chính sách của Đảng, nhà nước, của tỉnh và thành phố để tham mưu thực hiện tốt chức năng quản lý nhà nước về lễ hội trên địa bàn; đảm bảo lễ hội tổ chức đúng các quy định của pháp luật.

Bên cạnh nâng cao vai trò của các cấp ủy Đảng, chú trọng tuyên truyền, giáo dục nâng cao nhận thức cho cộng đồng về vị trí, vai trò của lễ hội văn hóa truyền thống đối với sự phát triển kinh tế - xã hội của địa phương; từ sự nhận thức đúng đắn về vị trí vai trò của lễ hội sẽ hình thành tính tự giác, trách nhiệm của

nhân dân trong bảo vệ, khai thác và phát huy giá trị của lễ hội. Việc tuyên truyền, giáo dục phải được làm thường xuyên, bằng nhiều hình thức phù hợp với từng đối tượng cụ thể, dễ hiểu, dễ thấm thấu như: tuyên truyền trên các phương tiện thông tin đại chúng, thông qua hoạt động triển lãm, cổ động trực quan, thông qua nói chuyện chuyên đề, lồng ghép nội dung tuyên truyền về bảo tồn, phát huy các giá trị lễ hội vào các nội dung tuyên truyền khác; tổ chức các hoạt động văn hóa, văn nghệ, các hoạt động kỷ niệm ngày Di sản văn hóa Việt Nam (23/11) hàng năm... Chú trọng tuyên truyền nâng cao nhận thức trong thế hệ trẻ, đoàn viên thanh niên, học sinh như: tổ chức các hoạt động về nguồn, huy động đoàn viên thanh niên tham gia trực tiếp vào từng nội dung của lễ hội, giáo dục trong nhà trường thông qua phong trào "Trường học thân thiện, học sinh tích cực"; thông qua giảng dạy các môn lịch sử, tự nhiên - xã hội, đạo đức, giáo dục công dân, tổ chức sinh hoạt dã ngoại, ngoại khóa,... nhằm giáo dục cho lớp trẻ hiểu biết các lễ hội truyền thống và có ý thức ngay từ nhỏ về việc bảo tồn những giá trị văn hóa truyền thống của quê hương.

Đẩy mạnh các hoạt động thông tin, xúc tiến, quảng bá lễ hội thông qua nhiều hình thức, phù hợp và hiệu quả như: tuyên truyền quảng bá thông qua các phương tiện thông tin đại chúng; thông qua hình thức cổ động trực quan, pano, áp phích; xuất bản các ấn phẩm tuyên truyền; quảng bá thông qua việc tham gia các sự kiện hội chợ, triển lãm..., đặc biệt huy động tối đa việc sử dụng công nghệ thông tin, mạng internet để quảng bá.

2.2. Nhóm giải pháp về cơ chế chính sách

2.2.1. Xây dựng quy hoạch bảo tồn và phát huy giá trị các lễ hội truyền thống để phát triển du lịch

Căn cứ vào các đặc điểm lễ hội truyền thống và các yếu tố khác có liên quan như tài nguyên thiên nhiên, hệ thống danh lam thắng

cảnh, các di tích lịch sử văn hóa, hệ thống giáo dục, thông tin liên lạc, yếu tố con người... để lập quy hoạch. Quá trình quy hoạch bảo tồn và phát huy giá trị các di sản lễ hội để phát triển du lịch phải đảm bảo bảo tồn và kế thừa có chọn lọc những nét văn hóa truyền thống của lễ hội, tiếp thu có chọn lọc những cái mới phù hợp với xã hội hiện đại nhưng vẫn không làm mất đi "cái hồn" của lễ hội truyền thống. Xây dựng quy hoạch bảo tồn lễ hội truyền thống cần chú ý cả phần lễ và phần hội theo nguyên tắc phần lễ là phần chủ đạo, phần hội là phần phát sinh thích hợp. Trên địa bàn thành phố Đồng Hới cần quy hoạch các lễ hội gắn với phát triển du lịch như sau:

Lễ hội Bơi trâu: Đây là lễ hội được xác định là một lễ hội tiêu biểu, đặc trưng, là điểm nhấn quan trọng để phát triển du lịch của thành phố. Quy hoạch lễ hội Bơi trâu gắn với trùng tu, tôn tạo các di tích lịch sử hai bên bờ sông như Miếu Âm hồn, Lăng cá Ông, Miếu Ông Nghi, Di tích Bến đò Mẹ Suốt và tổ chức các dịch vụ vui chơi giải trí trên sông như: dịch vụ Thiên Nga đập nước, đặc biệt là du thuyền trên sông Nhật Lệ, du khách có thể thưởng ngoạn cảnh đẹp trên sông Nhật Lệ, tham quan các di tích lịch sử.

Lễ hội Cướp cù: Quy hoạch lễ hội Cướp cù gắn với việc xây dựng, mở rộng Miếu Thần hoàng và quy hoạch xây dựng khu vực tổ chức phần hội. Ngoài ra, khôi phục lại một số làng nghề truyền thống như nghề trồng rau, trồng hoa... nhằm kết nối du khách tham gia lễ hội cướp cù và tham quan các làng nghề truyền thống.

Lễ hội Cầu ngư: Cùng với lễ hội Bơi trâu, lễ hội Cầu ngư được xác định là lễ hội tiêu biểu của thành phố. Quy hoạch lễ hội Cầu ngư gắn với quy hoạch xây dựng, tôn tạo các đình làng tại Hải Thành, Bảo Ninh, đảm bảo tổ chức tốt các hoạt động của lễ hội. Trùng tu tôn tạo các di tích lịch sử tuyến biển như: các địa điểm lưu niệm Bác Hồ về thăm Quảng Bình, Chứng tích

tội ác chiến tranh Tam Tòa Đồng Hới, xây dựng đường vành đai hồ Bầu Tró. Xây dựng hạ tầng tại các bãi biển Nhật Lệ, Bảo Ninh, các khu vui chơi giải trí ở tuyến biển. Khôi phục và phát triển các làng nghề truyền thống như nghề làm nước mắm, làm ruốc... Từng bước hình thành tuyến du lịch tham quan các di tích lịch sử ở tuyến biển - tham dự lễ hội Cầu ngư - tham quan tìm hiểu các làng nghề truyền thống - nghỉ dưỡng tại các bãi biển thành phố Đồng Hới.

Lễ hội Xuân thủ kỳ yên: Lễ hội Xuân thủ kỳ yên là một lễ hội đặc trưng của cư dân vùng biển như: Hải Thành, Bảo Ninh, Hải Đình. Quy hoạch bảo tồn lễ hội này gắn với việc đầu tư xây dựng các đình làng, khu vực diễn ra lễ hội tại các xã, phường Hải Thành, Bảo Ninh, Hải Đình.

Hội Bài chòi: Là hình thức sinh hoạt văn hóa của cư dân nhiều xã, phường trên địa bàn thành phố như: Nam Lý, Bắc Lý, Lộc Ninh, Đức Ninh, Đức Ninh Đông, Phú Hải, Đồng Sơn. Quy hoạch bảo tồn hội bài chòi gắn với việc xây dựng, mở rộng các đình làng, các sân chơi ở nhà văn hóa. Kết hợp Hội bài chòi với các lễ hội khác trong chương trình Tuần Văn hóa - Du lịch Đồng Hới. Có thể tổ chức Hội Bài chòi vào mùa du lịch tại các bãi biển Nhật Lệ để làm phong phú thêm các hoạt động, tạo sân chơi thu hút du khách.

2.2.2. Điều tra, kiểm kê, đánh giá tổng thể các lễ hội truyền thống trên địa bàn

Điều tra, kiểm tra, đánh giá, lập danh mục các di sản văn hóa phi vật thể nói chung, lễ hội văn hóa truyền thống nói riêng, phân loại lễ hội, chọn lễ hội tiêu biểu để lập hồ sơ đăng ký xếp hạng. Xây dựng lễ hội Tuần Văn hóa - Du lịch Đồng Hới trở thành lễ hội cấp tỉnh.

Sau khi kiểm kê, đánh giá, phân loại lễ hội cần xây dựng đề án, kế hoạch khôi phục, bảo tồn các giá trị của lễ hội truyền thống, xác định

Lờ hời Cướp cù

Ảnh: T.H

kế hoạch đầu tư từng bước, cụ thể cho từng lễ hội và từng nội dung liên quan đến việc khôi phục, bảo tồn và phát huy giá trị của lễ hội, xác định thứ tự ưu tiên đối với từng lễ hội, tính toán các nguồn lực, xây dựng các phương án để tổ chức thực hiện. Cần có sự phối, kết hợp giữa lễ hội truyền thống với lễ hội hiện đại, giữa văn hóa vật thể và văn hóa phi vật thể. Đặc biệt, quan tâm tính đặc thù, độc đáo riêng của mỗi loại hình lễ hội, nơi lễ hội được sinh ra và có sức sống qua thời gian.

Khôi phục các lễ hội không nhất thiết phải khôi phục lại tất cả, một lúc khôi phục tất cả các lễ hội truyền thống, cũng như khôi phục tất cả chi tiết từ cổ tới kim của một lễ hội mà cần phải chọn lọc, tập trung và kết hợp. Ví dụ, đối với lễ hội Bơi chải - “Lục niên cạnh độ” nên duy trì tổ chức hàng năm, vào dịp lễ 30/4 - 1/5 trong chương trình Tuần Văn hóa - Du lịch Đồng Hới, thời gian có thể rút ngắn hơn. Về phần lễ nên khôi phục lại lễ Trình mũi và lễ Buông phao. Phần lễ do thành phố đứng ra chủ trì chứ không nên giao cho từng địa phương tự tổ chức. Nét độc đáo làm nên giá trị của lễ hội bơi chải Đồng Hới chính là hình ảnh Muống, Nhọn gắn ở đầu mỗi mũi chải vì vậy nên khôi phục hình ảnh Muống, Nhọn. Phối hợp với các đơn vị lữ hành kết nối các chương trình du lịch,

tour du lịch với lễ hội, đưa khách tham quan các di tích lịch sử, các đình thờ, miếu mạo ở hai bên tả ngạn, hữu ngạn sông Nhật Lệ, du thuyền trên sông, thả đèn hoa đăng, tham gia các hoạt động trong chương trình lễ hội... tạo ra sản phẩm du lịch lễ hội. Kết hợp giữa lễ hội truyền thống với lễ hội hiện đại (diễu hành đường phố...), giữa văn hóa vật thể và phi vật thể, kết hợp phát huy các di tích lịch sử văn hóa trên địa bàn như Lăng Cá Ông, Miếu Ông Nghị, Miếu Âm hồn, Lũy Trường Sa, Cửa Nhật Lệ... Với lễ hội Cầu ngư nên bổ sung các hoạt động phần hội. Ngoài các hoạt động truyền thống như: chèo cạn, múa bông, thả đèn hoa đăng trên sông nên kết hợp các hoạt động văn hóa thể thao khác như: múa lân sư rồng, biểu diễn võ thuật cổ truyền, liên hoan văn nghệ, trải nghiệm thuyền buồm trên sông Nhật Lệ... nhằm làm phong phú hơn các hoạt động của lễ hội. Đối với nghệ thuật Bài chòi nên chọn xã, phường có tổ chức Hội chơi bài chòi tốt nhất và tập trung hướng dẫn phục dựng lại một cách bài bản từ hình thức chòi chơi, các tên gọi của chòi, hiện vật của người cái, tên gọi của bộ bài... đến cách thức tổ chức nghệ thuật bài chòi, nghệ thuật trình diễn bài chòi, từ đó nhân rộng ra các xã, phường khác trên địa bàn thành phố. Thành lập các câu lạc bộ bài chòi và duy trì tổ chức hoạt động bài chòi hàng năm. Ngoài các ngày lễ, tết, nên đưa hội bài chòi ra tổ chức ở các bãi tắm biển (Nhật Lệ, Bảo Ninh) vào mùa du lịch nhằm phục vụ du khách đến tham quan, nghỉ dưỡng, tắm biển, tìm hiểu, khám phá văn hóa địa phương kết hợp các hoạt động vui chơi, giải trí khác trên biển.

Chọn một số lễ hội độc đáo, bản sắc riêng để tuyên truyền quảng bá và tập trung các nguồn lực đầu tư xây dựng lễ hội có quy mô hoành tráng, được tổ chức một cách bài bản từng bước hình thành các chương trình du lịch, tour du lịch gắn với các lễ hội; xây dựng thương hiệu, thành sản phẩm “đỉnh” của du lịch văn hóa Đồng Hới. Trong các lễ hội truyền

thống ở Đồng Hới chúng ta nên ưu tiên chọn và tập trung cho lễ hội Cầu ngư và lễ hội Bơi chải. Hai lễ hội này có thể kết hợp với hội Bài chòi và hội Cướp cù nếu khôi phục bài bản ở những địa điểm và không gian văn hóa thích hợp sẽ là điểm nhấn thu hút khách du lịch.

2.2.3. Thực hiện phân cấp lễ hội

Để tăng cường trách nhiệm của các cấp chính quyền cũng như tranh thủ sự ủng hộ, hưởng ứng của toàn xã hội cần thiết phải phân cấp lễ hội. Đối với thành phố nên chọn một số lễ hội tiêu biểu như: Lễ hội Bơi chải, lễ hội Cầu ngư để tổ chức tạo điểm nhấn, các lễ hội còn lại nên phân cấp cho các xã, phường nơi có lễ hội tự tổ chức. Lễ hội Cướp cù phân cấp cho phường Đồng Phú, lễ hội Xuân thu kỳ yên phân cấp cho phường Hải Đình, Hải Thành; lễ hội Xuống đồng xã Lộc Ninh; hội Bài chòi giao cho các xã, phường Nam Lý, Bắc Lý, Đức Ninh, Nghĩa Ninh... Các lễ hội do thành phố trực tiếp tổ chức nên kết hợp phần lễ và phần hội sao cho có sự gắn kết. Không nên tách bạch hẳn phần lễ giao khoán cho các địa phương tự tổ chức mà thành phố phải thực hiện cả phần lễ và phần hội.

Xây dựng quy định phân cấp quản lý di tích, danh thắng và lễ hội; thành lập, củng cố, kiện toàn bộ máy quản lý lễ hội các cấp. Việc phân cấp được quy định theo hướng phân rõ trách nhiệm của các cấp, ngành, tổ chức, cá nhân liên quan về quyền và nghĩa vụ trong quản lý, bảo tồn và phát huy giá trị lễ hội phù hợp với cấp độ, giá trị và quy mô của lễ hội.

2.2.4. Xây dựng cơ chế phối hợp trong tổ chức quản lý, bảo tồn và phát huy giá trị của lễ hội

Việc khôi phục, bảo tồn và phát huy giá trị của lễ hội liên quan đến nhiều cấp, nhiều ngành. Vì vậy, cần xây dựng cơ chế phối hợp trong hoạt động bảo tồn và khai thác giá trị của các lễ hội. Theo đó, các bên tham gia quản lý và khai thác đều có trách nhiệm và quyền lợi của từng bên. Xây dựng chính sách thu hút đầu

tư vào kinh doanh du lịch văn hóa, du lịch về nguồn, gắn phát triển du lịch với khai thác và giới thiệu những giá trị văn hóa truyền thống của Đồng Hới.

Phối hợp xây dựng kế hoạch phát triển của các ngành, địa phương với kế hoạch đầu tư-khôi phục, bảo tồn, phát huy giá trị của lễ hội. Lồng ghép các dự án đầu tư khôi phục, bảo tồn, tôn tạo và khai thác lễ hội gắn với các dự án đầu tư phát triển du lịch phục vụ cho khách tham quan.

2.3. Nhóm giải pháp về nguồn lực

2.3.1. Về nguồn lực con người

Trước hết, đào tạo đội ngũ làm công tác quản lý nhà nước về văn hóa nói chung và lễ hội nói riêng từ thành phố đến các xã, phường. Đối với những người làm công tác quản lý văn hóa phải được bồi dưỡng các kiến thức cơ bản về văn hóa, du lịch, mối quan hệ giữa di sản văn hóa và du lịch, các chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước đối với văn hóa phi vật thể nói chung và các lễ hội văn hóa truyền thống nói riêng. Tạo điều kiện cho cán bộ tham gia học tập kinh nghiệm quản lý và khai thác tài nguyên văn hóa tại các tỉnh thành khác trong nước. Chú trọng bồi dưỡng cán bộ có trình độ chuyên môn đáp ứng yêu cầu thực thi nghiệp vụ bảo tồn và phát huy giá trị đối với các di sản văn hóa phi vật thể. Đối với cán bộ văn hóa cơ sở cần tạo điều kiện để họ tham gia các lớp tập huấn về bảo tồn và phát huy di sản do cấp huyện, cấp tỉnh hay Trung ương tổ chức. Cung cấp những tài liệu hướng dẫn về di sản văn hóa để họ được tiếp cận, nghiên cứu, vận dụng phù hợp với địa phương.

Thứ hai, có chính sách công nhận và đãi ngộ đối với các nghệ nhân có đóng góp xuất sắc cho việc bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa lễ hội ở địa phương. Hàng năm, phối hợp với các xã, phường, Hội Di sản văn hóa thành phố rà soát, nắm bắt số nghệ nhân dân gian ở cơ sở, lập hồ sơ đề nghị công nhận nghệ nhân dân gian, nghệ nhân ưu tú cho những nghệ

nhân có thành tích trong công tác bảo tồn di sản văn hóa dân gian. Tổ chức các hoạt động kỷ niệm, tôn vinh các nghệ nhân, những người làm văn hóa cơ sở trong dịp kỷ niệm Ngày Di sản văn hóa Việt Nam (23/11) hàng năm. Có chính sách khuyến khích các nghệ nhân mở các lớp truyền dạy dân ca, hò vè, tấu hài... cho thế hệ trẻ.

Thứ ba, đào tạo nguồn nhân lực du lịch văn hóa để phát triển du lịch. Đào tạo đội ngũ hướng dẫn viên, thuyết minh viên có đầy đủ nghiệp vụ, tố chất làm du lịch văn hóa, vừa thành thạo các kỹ năng, hiểu biết về lĩnh vực du lịch đồng thời am hiểu sâu sắc về văn hóa của địa phương, nhất là sự hiểu biết về lễ hội truyền thống.

Thứ tư, cần có các hình thức thích hợp trao truyền các giá trị văn hóa lễ hội cho lớp trẻ, truyền dạy cho lớp trẻ, tạo sự hứng khởi thu hút lớp trẻ tham gia.

Tăng cường giáo dục học sinh phổ thông qua chương trình ngoại khóa, cho các em học sinh tham quan, chứng kiến các lễ hội truyền thống, các di tích văn hóa lịch sử; tổ chức cho các nhạc sỹ, nghệ sỹ, nghệ nhân dân gian gặp gỡ, giao lưu với học sinh nhằm “truyền lửa” cho các em, từng bước hình thành ý thức giữ gìn, bảo tồn và phát huy giá trị của lễ hội ngay từ lúc còn là học sinh. Sưu tầm, nghiên cứu xuất bản sách, các tài liệu có liên quan các lễ hội, các làn điệu dân ca, dân vũ,... trong các lễ hội nhằm cung cấp cho học sinh các bậc học có điều kiện để tiếp cận, tìm hiểu, học tập trong nhà trường.

Thành đoàn Đồng Hới chủ trì, hướng dẫn đoàn xã, đoàn phường tổ chức cho đoàn viên thanh niên tham gia các hoạt động hướng về cội nguồn, tham gia vào các hoạt động khôi phục, bảo tồn, phát huy các giá trị truyền thống ở địa phương. Tùy tình hình thực tế của địa phương có những lễ hội gì để thành lập các câu lạc bộ đàn hát dân ca, câu lạc bộ múa bông chèo cạn, câu lạc bộ trình diễn bài chòi... trong

đoàn viên thanh niên và thường xuyên hoạt động, giao lưu biểu diễn giữa các địa phương, tổ chức hội thi các câu lạc bộ dân ca, dân vũ...

Các xã, phường thành lập các câu lạc bộ văn nghệ dân gian như: câu lạc bộ dân ca, câu lạc bộ múa bông, chèo cạn, câu lạc bộ trình diễn bài chòi... và có chính sách để hỗ trợ cho các câu lạc bộ hoạt động như hỗ trợ mua sắm trang thiết bị, nhạc cụ cho các câu lạc bộ. Mỗi xã, phường có ít nhất 1 câu lạc bộ và phần đầu mỗi thôn, tổ dân phố có một đội văn nghệ truyền thống. Quan tâm các nghệ nhân “trụ cột” trong các câu lạc bộ, đồng thời động viên thế hệ trẻ tham gia vào các câu lạc bộ. Mở các lớp truyền dạy, tổ chức các hội thi hội diễn giữa các câu lạc bộ, thi hát dân ca trong thanh thiếu niên, học sinh...

2.3.2. Về nguồn lực vật chất, tài chính

Quy hoạch một số khu vực tổ chức lễ hội gắn với các di tích lịch sử trên địa bàn. Đầu tư xây dựng cơ sở vật chất, các thiết chế văn hóa, nhằm tạo không gian công cộng, tạo điều kiện trao truyền các giá trị của lễ hội và tổ chức lễ hội. Hoàn thiện hệ thống hạ tầng giao thông đồng bộ, hệ thống điện, nước, nhà vệ sinh công cộng... tại các khu vực diễn ra lễ hội tạo điều kiện để nhân dân và khách du lịch đến tham gia lễ hội. Sau khi quy hoạch, kế hoạch khôi phục bảo tồn, phát huy các giá trị truyền thống được phê duyệt huy động nguồn kinh phí để triển khai thực hiện. Hàng năm tăng nguồn kinh phí đầu tư cho tổ chức lễ hội.

Tăng cường xã hội hóa các hoạt động khôi phục, bảo tồn và phát huy giá trị của lễ hội. Khai thác nguồn lực từ các tổ chức cá nhân, đóng góp cho việc giữ gìn di sản văn hóa nói chung, lễ hội truyền thống nói riêng; khuyến khích các nhà đầu tư, các thành phần kinh tế, nhất là con em địa phương đang sinh sống và làm việc ở ngoài tỉnh và nước ngoài đầu tư khôi phục và tổ chức các lễ hội truyền thống gắn với tôn tạo các di tích lịch sử văn hóa trên địa bàn.

2.4. Tăng cường quản lý nhà nước về lễ hội

Nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà nước về lễ hội. Trên cơ sở các văn bản quy định, hướng dẫn về quản lý lễ hội, thành phố cần ban hành Nghị quyết chuyên đề về khôi phục, bảo tồn và phát huy giá trị của lễ hội gắn với phát triển du lịch; ban hành Quy chế tổ chức lễ hội của thành phố, cơ chế phối hợp trong quản lý lễ hội. Đưa nội dung bảo tồn và phát huy giá trị của lễ hội, việc thực hiện nếp sống văn minh trong lễ hội vào hương ước, quy ước thôn, tổ dân phố; gắn kết trách nhiệm của cá nhân và cộng đồng dân cư trong việc bảo tồn và phát triển các lễ hội văn hóa trên địa bàn. Tăng cường công tác tuyên truyền quảng bá các lễ hội văn hóa truyền thống gắn với các tiềm năng du lịch của thành phố thông qua nhiều hình thức để lan tỏa rộng rãi trong nước và quốc tế. Nâng cao chất lượng, quy mô tổ chức Tuần Văn hóa - Du lịch Đồng Hới hàng năm, từng bước hướng đến sự chuyên nghiệp và tạo thương hiệu riêng cho du lịch Đồng Hới, làm thế nào để khi nhắc đến Đồng Hới là du khách nghĩ ngay đến lễ hội Tuần Văn hóa - Du lịch. Tăng cường công tác thanh tra và kiểm tra hoạt động lễ hội nhằm hạn chế các hành vi vi phạm về tổ chức lễ hội, hạn chế những tiêu cực trong tổ chức lễ hội, xây dựng môi trường văn hóa lễ hội, du lịch lành mạnh...

Trong những năm qua, công tác khôi phục, bảo tồn và phát huy giá trị của lễ hội đã được thành phố quan tâm. Tuy nhiên, vẫn còn một số hạn chế nhất định. Việc nghiên cứu một cách bài bản các lễ hội, đánh giá đúng thực trạng công tác khôi phục, bảo tồn và phát huy giá trị của lễ hội trên địa bàn trong thời gian qua và đề xuất các giải pháp phù hợp với tình hình thực tiễn của địa phương sẽ góp phần quan trọng giúp cho thành phố gìn giữ và phát huy giá trị của các lễ hội văn hóa truyền thống trong đời sống đương đại, góp phần phát triển kinh tế - văn hóa, xã hội của địa phương ■